

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Методичні вказівки
до практичних занять
з дисципліни «Інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства»
для студентів спеціальностей
8.06010105, 8.05020102, 8.05070202, 8.05050304 та 8.07010601
(денна форма навчання)

Харків ХНАДУ 2013

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

До друку і в світ дозволяю
заступник ректора

І.П. Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни «Інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства»
для студентів спеціальностей
8.06010105, 8.05020102, 8.05070202, 8.05050304 та 8.07010601
(денна форма навчання)

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірено, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол № від

Укладач:

В.В. Власенко

Відповідальний за випуск

І.А. Дмитрієв

Харків ХНАДУ 2013

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни «Інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства»
для студентів спеціальностей
8.06010105, 8.05020102, 8.05070202, 8.05050304 та 8.07010601
(денна форма навчання)

Затверджено
методичною радою університету
протокол № від

Харків ХНАДУ 2013

Укладач: доцент, к.е.н. Власенко В.В.

Кафедра економіки підприємства

ВСТУП

Ринкові умови господарювання створюють для більшості ринкових суб'єктів середовище високої конкуренції, яке вимагає від них здатності формувати конкурентні переваги як у сфері виробництва товарів, так і в сфері їх просування на ринок. Конкурентні переваги досягаються завдяки впровадженню інновацій – суттєво нових методів і засобів здійснення виробничої та комерційної діяльності.

Підприємницька діяльність ґрунтується на новій ідеї задоволення споживчого попиту в певних товарах чи послугах. Пошук цієї ідеї є реакцією підприємців на зменшення доходу від своєї діяльності, обумовлене насиченням певного сегменту ринку відповідними товарами. Можливість створення та використання новації суб'єктами господарювання залежить від загального рівня науково-технічного розвитку країни і ресурсних можливостей. Чим радикальнішою (наукоємнішою) є ідея, взята за основу інновації, тим довшим буде її життєвий цикл і більшим ефект від її комерціалізації.

Зараз українські підприємства мають велику потребу у фахівцях, що володіють знаннями в галузі економіки і організації інноваційної діяльності. Підприємствам та організаціям усіх форм власності необхідні фахівці, що здатні за відносно короткий строк створити систему управління, що забезпечуватиме високу ефективність та конкурентоспроможність інновацій. З цією метою і вивчається дана дисципліна.

Навчальна дисципліна «Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства» відноситься до циклу вибіркових навчальних дисциплін загальноєкономічної підготовки магістрів спеціальностей «Автомобільні дороги і аеродроми», «Мости і транспортні тунелі», «Комп'ютерні системи управління рухомими об'єктами», «Електричні системи і комплекси транспортних засобів», «Автомобілі та автомобільне господарство», «Двигуни внутрішнього згорання», «Колісні та гусеничні транспортні засоби».

Особливості вивчення дисципліни «Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства» визначаються завданнями й функціями цієї сфери діяльності підприємств в умовах ринкової економіки. Знання й уміння, отримані в результаті вивчення навчального курсу будуть використовуватися в подальшому при дипломному проектуванні – техніко-економічному обґрунтуванні доцільності впровадження проекту, оцінки конкурентноспроможності розробки, розрахунку рівня економічного ефекту від реалізації інженерного рішення.

Актуальність вивчення дисципліни «Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства» обумовлена необхідністю підготовки фахівців до планування, організації й здійснення самостійної науково-методичної роботи в галузі розробки, впровадження та управління інноваційних рішень при проведенні дипломного проектування.

Мета дисципліни є підготовка майбутнього магістра до вирішення комплексу професійних завдань в галузі соціальних та економічних відносин, що виникають між різними суб'єктами господарювання в процесі виробничої та інвестиційної діяльності в науково-технічний розвиток окремого підприємства, галузі, народного господарства в цілому.

Предметом даної навчальної дисципліни є закономірності протікання економічних процесів на рівні господарюючого суб'єкта.

Основні завдання дисципліни полягають у формуванні системи знань, вмінь та уявлень щодо предмету навчальної дисципліни.

В результаті вивчення курсу "Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства" студент повинен

Знати:

- теоретичні основи інновації як економічної та як загальнонаукової категорії, сутність інноваційного процесу;
- принципи та особливості формування та організації інноваційних процесів у виробничій сфері;
- види інновацій, інноваційної діяльності, організаційних форм та структур в інноваційній сфері;
- основи системи менеджменту інновацій,
- принципи державного регулювання і розробки державної інноваційної політики;
- особливості інвестування у науку та техніку;
- засади та принципи формування системи фінансування інноваційної сфери.

Вміти:

- формувати за ринковими принципами кінцеву ціну інноваційного продукту, що пропонуватиметься на ринку;
- скласти калькуляцію собівартості інноваційної продукції та/або послуг, робіт у інноваційній сфері;
- формувати та прогнозувати рівень доходності за інноваційним проектом;
- оцінювати ефективність інноваційного проекту на основі економічного аналізу обґрунтовано приймати рішення щодо реалізації певного з альтернативних інноваційного проекту;
- вимірювати та оцінювати інноваційний потенціал підприємства.

Мати уявлення про:

- засади юридичного захисту та принципів комерційної охорони (патентування, ліцензування);
- міжнародний трансфер технологіями у сфері науки та промислового виробництва;
- структуру трансформації наукової думки та засад формування та розвитку НТП.

Формування рівня вмінь здійснюється з опорою на раніш отримані знання шляхом проведення практичних занять, на яких відпрацьовуються рішення типових задач та проводяться семінарські заняття, видаються індивідуальні завдання для самостійної роботи.

На практичних заняттях відпрацьовується методика рішення задач. Найбільш поширеною формою проведення практичних занять є пояснення викладачем методики і ходу розв'язання задач біля дошки з послідуочим рішенням індивідуальних задач студентами при необхідних консультаціях викладача.

Семінарські заняття проводяться у вигляді «круглого столу», де виступають доповідачі за обраними темами доповіді, в яких мають бути розкриті:

- склад основних термінів, сутність основних понять, що використовуються в обрані тематиці;
- вступна частина, де висвітлюється теоретична та/або практична актуальність обраної теми, формується проблематика за цією темою, задачі тощо;
- основний зміст теми: погляди, засади, теорії, концепції, що викладені в науковій економічній літературі; статистичні данні та інші практичні спостереження, закономірності, що стосуються обраної проблематики, шляхи вирішення поставлених проблем, що висвітлені в сучасній літературі;
- заключна частина, в якій основні висновки за обраною темою, перспективи розвитку та/або використання вказаних шляхів вирішення встановленої проблематики.

На попередньому занятті мають бути обрані основні теми доповідей (не менше трьох, але не більше п'яти) з переліку запропонованих нижче тем, та призначити основних доповідачів за ними. Також слід обрати з числа студентів по 2 додаткових доповідачів за кожною темою доповіді, які сформулюють питання по обраних темах (не менше 2-х) та зможуть доповнити доповідь основного доповідача. Теми (напрями) доповіді відповідають певному заліковому модулю, за яким проводиться семінарське заняття, та мають співпадати з темою обраною студентом самостійної роботи (див. методичні вказівки до самостійної роботи №1 з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності»), відповідно доповіді обираються з числа студентів, що виконують СРС №1 за відповідними семінарському заняттю тем.

Розпорядок проведення семінарського заняття (регламент):
7-10 хвилин – Вступна частина.

Перевірки присутності студентів, а також готовності основних та додаткових доповідачем до доповіді за обраними темами. Далі в залежності від обраних тем та готовності до них складається порядок виступу доповідачем в залежності від логічності викладення матеріалу в темах доповідей.

70 хвилин – Основна частина.

- Виступ основного доповідача по обраній темі. Регламент доповіді не більше 5-7 хвилин.

- Питання додаткових доповідачів та відповідь на них. Питання інших учасників семінару та відповіді основного та додаткових доповідачів. Доповнення додаткових доповідачів. Регламент – не більше 10 хвилин.

- Запитання основного доповідача та викладача до учасників семінару за темою доповіді (не менше п'яти питань, не менше як трьом учасникам семінару). Регламент – до 8 хвилин.

7-10 хвилин - Заключна частина

- Підведення підсумків проведеного семінару.
- Відзнака якості та обсягу наданого матеріалу доповідачами за бальною системою (від 60 до 100 балів).
- Відзнака уважності та активності інших учасників семінару (від 0 до 100 балів).

Рівень уявлень студентів досягається у ході їх самостійної роботи з забезпеченням консультації викладача та СРС.

Самостійна робота студентів здійснюється поза університетом складається з вивчення окремих питань дисципліни при підготовці до практичних занять та опрацювання лекційного матеріалу по рекомендованому переліку літератури, виконання комплексного завдання.

Поточний контроль здійснюється на лекціях у формі опитування; на практичних заняттях - опитування, діалогу, групового обговорення тематичних питань, самостійної та контрольної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення модульного контролю за допомогою тестових завдань у час окремого розкладу занять, шляхом розрахунку інтегрованої оцінки за підсумками поточного модульного контролю.

Остаточний контроль з дисципліни – інтегрований залік.

2 Зміст навчальної дисципліни

Блок змістових МОДУЛІВ (розділ) №1.

Наукові основи формування інноваційності виробництва в умовах ринкової економіки

Змістовий модуль (тема) 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку. Сутнісна характеристика інноваційних процесів.

Визначення поняття інновації, інноваційного процесу, інноваційної діяльності.

Виникнення та розвиток теорії інновацій. Сучасні світові тенденції розвитку інновацій. Інноваційний процес, його етапи та стадії. Життєвий цикл інновацій. Розгляд класифікації інновацій і інноваційних підприємств. Види інноваційної діяльності.

Конкурентоспроможність як джерело нововведень. Визначення сутності попиту на інновації та засоби його відображення. Розгляд умов за яких інновація стає товаром. Аналіз попиту на інноваційний продукт.

Встановлення чинників попиту на інновації. Ознайомлення із видами попиту.

Змістовий модуль (тема) 2. Державне регулювання інноваційної діяльності. Стимулювання інноваційної діяльності.

Роль держави в стимулюванні інноваційно-інвестиційної діяльності. Функції державних установ в інноваційній та інвестиційній діяльності.

Місце інноваційної політики держави в системі регулювання соціально-економічних процесів. Значення правового поля для формування сприятливого інноваційного клімату. Державні пріоритети в сфері науки і технологій.

Поняття інноваційного потенціалу країни, національного багатства., національної безпеки. Вивчення засад державної підтримка наукової та інноваційної діяльності.

Особливості інноваційних процесів в Україні.

Змістовий модуль (тема) 3. Трансфер технологій. Юридичний та комерційний захист результатів інноваційної діяльності.

Форми просування та розповсюдження наукових ідей, технологій та інновацій: дефузія, трансфер. Поняття юридичного захисту. Системи юридичного захисту – патентування, ліцензійне патентування. Поняття комерційного захисту.

Змістовий модуль (тема) 4. Система управління інноваційними процесами. Основи інноваційного менеджменту.

Встановлення цілей і задач управління інноваціями. Організація інновацій. Стимулювання інновацій. Контрольна функція в управлінні інноваціями. Види організаційних структур інноваційних підприємств.. Особливості процесу прийняття рішень в інноваційній сфері.

Встановлення видів й принципів залучення коштів для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

Особливості прямих та портфельних інвестицій в інноваційній сфері.

Змістовий модуль (тема) 5. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1-4

Взаємозв'язок розвитку інновацій, науки і техніки

Сутність фундаментальних та прикладних досліджень

Форми розподілу і кооперації праці в інноваційному виробництві.

Значення інновацій для стабілізації макроекономічного розвитку.

Збереження і вдосконалення науково-технічного і інноваційного потенціалу країни.

Теорія економічного розвитку Й.Шумпетера

Підходи та принципи до аналізу попиту на інноваційний продукт

Світові тенденції інвестиційного бізнесу в аспекті розвитку НТП

Види й принципи залучення коштів для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

Державна інноваційна політика в інших країнах світу.

Сучасна податкова політика стосовна інноваторів, її негативні та позитивні наслідки.

Взаємозв'язок державних, приватних і суспільних структур в інноваційній сфері

Основні функції державних органів в інноваційній сфері

Місце інноваційної політики в системі регуляторів соціально-економічних процесів

Державні пріоритети України в сфері науки і техніки

Світова практика формування науково-технічної політики.

Задачі та принципи планування інновацій

Програмно-цільове планування інновацій

Продуктово-тематичне планування інновацій

Об'ємно-календарне планування інновацій на підприємстві

Порядок розробки інноваційних стратегій

Задачі, принципи та методи організації інноваційного процесу у виробництві

Сутність і принципи формування організаційних структур інноваційних підприємств

Класифікація організаційних структур наукових підприємств

Переваги та недоліки організаційних форм малого та великого бізнесу в інноваційній сфері.

Особливі форми організації інноваційного підприємства: компанії спін-офф, бізнес-інкубатори.

У пошуках ефективного управління: досвід кращих компаній у науково-технічному розвитку.

Принципи юридичного захисту результатів інноваційної діяльності.

Авторське право в системі міжнародного та національного права.

Національна система патентування України.

Система стандартизації та метрології в Україні та у світі.

Міжнародна система патентування винаходів та інших результатів інноваційної діяльності.

Комерційний захист: сутність, принципи, проблематика.

Товарний знак: засіб ідентифікації продукції із виробником чи маркетинговий прийом.

Засоби та форми розповсюдження технологій та наукових знань.

Механізм та принципи трансферу технологій та наукових знань у світі.

Політичні аспекти міжнародного трансферу технологій.

Задачі і особливості організації праці в інноваційній сфері

Призначення та функції кадрів в інноваційній сфері

Класифікація персоналу інноваційного підприємства

Мотивація труда в інноваційній сфері

Стратегія кар'єри робітників інноваційних підприємств

Методи стимулювання творчої праці

Контрактна система оплати праці в інноваційній сфері

Модульний контроль за змістовими модулями 1-5 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі модульної тестової роботи.

Блок змістових модулів (розділ) №2.

Техніко-економічне обґрунтування інноваційного проекту

Змістовий модуль (тема) 6. Управління витратами та особливості ціноутворення на науково-технічну продукцію.

Цілі й задачі управління витратами. Склад та структура інноваційних витрат. Фактори, що визначають величину витрат. Механізм управління витратами. Передплановий аналіз. Планування витрат. Контроль витрат. Управлінський облік й розподіл витрат.

Принципи ціноутворення на інноваційну продукцію. Контрактні (договірні) ціни.

Принципові засади функціонально-вартісного аналізу (ФВА): визначення понять функціональна якість продукції, функція; підходи щодо виявлення функціональних ознак виробу, параметрів функції та система їх групування тощо.

Змістовий модуль (тема) 7. Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Методологія оцінки привабливості інвестицій в інноваційні підприємства. Призначення і класифікація таких методів.

Загальні положення теорії ефективності. Поняття ефекту та ефективності. Види ефекту Статичні методи оцінки ефективності. Динамічні показники оцінки ефективності. Комплексна оцінка ефективності.

Змістовий модуль (тема) 8. Техніко-економічне обґрунтування інвестиційних проектів у науково-технічні розробки, оцінка ефективності інженерних робіт та рішень.

Загальні визначення понять: інженерного рішення, зразок, виріб, технічне завдання, макет тощо. Ґрунтовний розгляд стадій життєвого циклу виробу (інженерного рішення). Встановлення мети та принципів визначення ефективності інженерних рішень.

Засади організація системи оцінки ефективності науково-дослідницьких робіт та забезпечення інноваційних процесів. Розгляд основних та специфічних показників якості інженерних рішень: якість процесу управління, надійність, зручність технологічного обслуговування, ергономічність, види сумісності мехатронних комплексів, вартісна оцінка тощо. Принципи оцінки варіантів розробки і модернізації систем за частковими показниками якості. Критерії оцінки ефективності інженерних систем.

Приклади розрахунку ефективності інженерного виробу за методом часткових коефіцієнтів узагальнюючим алгебраїчним методом та методом розрахунку функціональної ціни виробу за принципами ФВА.

Змістовий модуль (тема) 9. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 6-9

Управління витратами інноваційних проектів: досвід іноземних компаній.

Сучасні методи управління матеріально-технічним забезпеченням інноваційного проекту – логістика.

Основи бюджетування проектів.

Склад і структура інноваційних витрат

Механізм керування витратами в інноваційній сфері

Принципи ціноутворення на інноваційну продукцію
Економічний зміст основних показників оцінки фінансового стану інноваційного підприємства.

Інвестиційний аналіз: теорія вибору інноваційних проектів.
Фінансовий менеджмент інноваційних проектів: теорія і практика.

Інноваційний проект як об'єкт фінансування інновацій.
Види фінансування інноваційних процесів.
Бюджетне фінансування інноваційної діяльності
Джерела недержавного фінансування інноваційної діяльності
Фактори ризику та невизначеності інноваційних проектів.
Оцінка соціальних результатів інноваційних проектів.
Врахування впливу інфляції в період реалізації інноваційного проекту.

Порівняльний аналіз ефективності інновацій на основі оціночних показників.

Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та шляхи його збереження.

Реклама інноваційних товарів: теорія та практика.
Маркетинг нових технологій: досвід іноземних держав.
Попит як складова частина стимулювання ринка інновацій.
Антикризове керування інноваційним підприємством.
Характеристика процесу санації інноваційних підприємств.
Методи прогнозування та керування кризовими економічними ситуаціями на підприємствах.

Принципи модернізації інженерної системи.
Визначення вартості модернізації та оцінка вартості експлуатації модернізованої системи.

Методи визначення вагових коефіцієнтів часткових показників якості інженерних рішень.

Функціонально-вартісний аналіз як метод обґрунтування ефективності науково-технічної розробки.

Експертні методи техніко-економічного обґрунтування інженерного рішення.

Статистичні методи техніко-економічного обґрунтування інженерного рішення.

Фінансово-аналітичні методи техніко-економічного обґрунтування інженерного рішення.

Модульний контроль за змістовими модулями 6-8 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі модульної тестової роботи.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Змістовий модуль №	<i>Назва практичних занять</i>	<i>Кількість годин</i>
1	Концепції економічного розвитку. Виникнення та розвиток теорії інновацій.	1
3	Стимулювання та державне регулювання інноваційної діяльності	1
5	Юридичний та комерційний захист результатів інноваційної діяльності (семінар)	2
6	Сучасні організаційні форми впровадження інноваційного процесу на підприємстві (семінар)	2
9	Управління витратами та особливості ціноутворення на науково-технічну продукцію	2
11	Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та аналіз	2
11	Техніко-економічне обґрунтування рішення про вибір інноваційного проекту	2
ЗАГАЛОМ		12

Заняття 1. Концепції економічного розвитку. Виникнення та розвиток теорій інновацій. (проводиться у формі семінару)

Мета – засвоєння сутності понять «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний процес» та їх значення для сучасного економічного розвитку на макро та мікрорівні, а також отримання знань про місто сучасної та класичної інноваційних теорій в системі сучасних знань та їх вплив на розвиток суспільства.

Науково-технічний прогрес (НТП) – процес неперервного розвитку науки, техніки в країні, можливостей та ресурсів, якими користується суспільство для рішення науково-технічних проблем.

НДДКР – науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки.

Нововведення — це оформлений результат фундаментальних, прикладних досліджень або експериментальних робіт у будь-якій сфері діяльності, спрямованих на підвищення їх ефективності.

Інновація — кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління й одержання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту.

Інноваційна сфера — система взаємодії інноваторів, інвесторів, товаровиробників конкурентоспроможної продукції та розвинутої інфраструктури.

Інноваційний процес - це процес отримання та комерціалізації винаходу, нових технологій, видів продукції чи послуг, рішень виробничого, фінансового характеру та інших результатів інтелектуальної діяльності.

Життєвий цикл інновацій - це період від зародження ідеї, створення і поширення нововведення до його використання.

Нова технологічна система – це комплекс інновацій, пов'язаних загальною технологічною базою, поширення яких дуже впливає на навіть безпосередньо не пов'язані з ними галузі економіки.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості сучасного етапу науково-технічної революції, які мають найважливіше значення для економіки України.
2. Внутрішні та зовнішні мотиви для інноваційних розробок.
3. Інновація як джерело сучасного економічного зростання.
4. Значення інновацій для стабілізації макроекономічного розвитку
5. Збереження і вдосконалення науково-технічного і інноваційного потенціалу країни.
6. Класичні теорії (концепції) економічного розвитку (Адам Смит, Дж.Кейнс, К.Маркс та інші)
7. Теорія економічного розвитку Й.Шумпетера
8. Принципи класичної та сучасної інноваційної парадигми для розвитку світової економіки.

9. Інноваційні теорії, їх застосування в сучасній інноваційній діяльності

10. Соціальні та політичні аспекти теорії економічного розвитку Й.Шумпетера

11. Технологічний засіб виробництва. Причини, які обумовлюють його прогресивність.

12. Економічний прогрес та його найбільш загальний критерій.

13.Сутність поняття інновації

14.Визначення поняття „інноваційної діяльності” в сучасній науці

15.Інноваційний процес

16.Класифікація інновацій і їх специфіка

17.Взаємозв’язок розвитку інновацій, науки і техніки

18.Види інноваційної діяльності

19.Сутність фундаментальних та прикладних досліджень

20. Форми розподілу і кооперації праці в інноваційному виробництві

Заняття 2. Стимулювання та державне регулювання інноваційної діяльності (проводиться у формі семінару)

Мета – отримання уявлень про роль держави в стимулюванні впровадження інновацій в народно-господарському комплексі держави.

Основні поняття

Інвестиційна політика – це частина економічної політики; система мір, які визначають об’єм, структуру та напрямок капітальних вкладень, зростання основних фондів та їх оновлення на базі досягнень науково-технічного прогресу.

Державна централізована інноваційна політика – це коли держава звертається до твердих директивних заходів для організації робіт.

Децентралізована політика – це складний механізм. при якому ведуча роль у виборі пріоритетів належить суб'єктам господарської

діяльності, а державі надається роль із забезпечення необхідних умов їхньої діяльності.

Змішана політика – при ній застосовується централізована політика, а стосовно приватного сектора — децентралізована.

Інноваційний механізм - це функціональна модель та сукупність методів регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління.

Інвестиційні пільги – пільги у вигляді субсидій, зниження та відстрочки плати податків інвесторам у випадку співвідношення їх капіталовкладень цілям та умовам державних економічних програм.

Фінансовий аналіз - це комерційна оцінка діяльності індивідуального суб'єкта.

Економічний аналіз - це оцінка переваг з погляду суспільства в цілому.

Трансферні платежі - передача коштів від одних суб'єктів до інших, у переміщенні володіння товарами і послугами від одного елемента суспільства до іншого.

Венчурна фірма - комерційна науково-технічна фірма, яка займається розробкою та впровадженням нових технологій та продукції з невизначеним попередньо доходом (ризикований внесок капіталу).

Диверсифікація виробництва – перехід від односторонньої виробничої структури до багато профільного виробництва з широкою номенклатурою випускаючої продукції.

Фрайчайзинг – змішана форма великого та мілкового підприємництва; система корисних партнерських відносин з обох боків.

Теми рефератів та доповідей:

1. Державна політика у сфері інновацій.
2. Підтримка інноваційної діяльності, її інструменти.
3. Управління інноваціями в умовах переходу до ринку.
4. Державна інноваційна політика в інших країнах світу.
5. Законодавчі акти як засіб регулювання інноваційної діяльності.
6. Державна підтримка інноваційної діяльності, мікроекономічні причини її необхідності.

7. Сучасна податкова політика стосовна інноваторів, її негативні та позитивні наслідки.

8. Сфери застосування державного впливу на інноваційний процес.

9. Взаємозв'язок державних, приватних і суспільних структур в інноваційній сфері

10. Основні функції державних органів в інноваційній сфері

11. Державне стимулювання впровадження інновацій в виробництво

12. Місце інноваційної політики в системі регуляторів соціально-економічних процесів

13. Державні пріоритети України в сфері науки і техніки

14. Прямі та непрямі методи державної підтримки інноваційної діяльності

15. Практичне значення сутності процесу перетворення науки в безпосередню продуктивну силу для проведення обґрунтувань економічної політики уряду.

Заняття 3. Юридичний та комерційний захист результатів інноваційної діяльності (проводиться у формі семінару)

Мета – отримання уявлення про принципи та засоби патентування, ліцензування та комерційного захисту результатів науково-технічної, дослідницької та творчої діяльності в межах інноваційного процесу на підприємстві.

Основні поняття

Відкриття – це встановлення невідомих раніше, але існуючих закономірностей, властивостей, явищ матеріального світу, які вносять зміни в наші знання про світ. Відкриття має бути доведено, теоретично обґрунтовано та експериментально підтверджено автором. Відкриття є основою винаходу і створення нових технологій виробництва, і лежать в основі НТР.

Винахід - новостворений, раніше не відомий предмет. Воно не повинно повторювати по своїй суті тих винаходів, на які раніше

видані авторські свідоцтва. Винаходом можуть бути визнані нові конструкції: машини, механізми, апарати. Винахід має бути корисним і давати позитивний ефект.

Раціоналізаторська пропозиція - ця пропозиція з організації будь-якої діяльності найбільш доцільним способом, з удосконалення застосовуваної техніки, що випускається продукції і технології виробництва. Використання обладнання і матеріалів більш ефективним способом так само є раціоналізаторською пропозицією.

Промисловий зразок - це нове, придатне до здійснення промисловим способом художнє вирішення виробу, в яких досягається єдність його технічних і естетичних якостей.

Патент – охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і виняткові права на використання винаходу, промислового зразка, раціоналізаторської пропозиції.

Товарний знак є умовне позначенням, знаком, призначеним відрізнити товари і (або) послуги одних виробників товарів і послуг від однорідних товарів і послуг інших виробників.

Теми рефератів та доповідей

1. Форми й види результатів інноваційної діяльності в виробничому комплексі народного-господарства країни, їх взаємопов'язаність.

2. Принципи та засоби юридичного захисту результатів інноваційної діяльності.

3. Авторське право в системі міжнародного та національного права.

4. Національна система патентування України.

5. Система стандартизації та метрології в Україні та у світі.

6. Міжнародна система патентування винаходів та інших результатів інноваційної діяльності.

7. Комерційний захист: сутність, принципи, проблематика.

8. Товарний знак: засіб ідентифікації продукції із виробником чи маркетинговий прийом.

9. Неправові засоби комерційного захисту винаходу.

10. Політичні аспекти міжнародного трансферу технологій.

Заняття 4. Сучасні організаційні форми впровадження інноваційного процесу на підприємстві (проводиться у формі семінару)

Мета – отримання уявлення про логіку організації інноваційного процесу на підприємстві та здобуття навиків їх формування, а також одержання знань про різні типи і види інноваційних підприємств та форми організації інноваційного процесу на підприємстві.

Основні поняття

Організаційна основа системи управління інноваційним розвитком підприємства – це її структура з усіма підрозділами, взаємозв'язками, формою розподілу управлінських рішень за рівнями управління.

Матрично-штабна структура - її перевагою є можливість управління підприємством як єдиним об'єктом в межах якого зберігається цільова спрямованість його структурних підрозділів.

Виробнича підсистема - це сукупність засобів виробництва, матеріальних і трудових ресурсів.

Штабна підсистема – це сукупність технічних засобів, методів.

Адміністративна підсистема – сукупність методів і технічних засобів, які необхідні для виробки управлінського впливу і забезпечення доцільної поведінки підприємства і його структурних підрозділів.

Науково-технічний альянс - стійке об'єднання фірм різних розмірів між собою або з університетами, державними лабораторіями на основі угоди про спільне фінансування НДДКР, розробці або удосконаленні продукції.

Бізнеси-інкубатори - займаються реалізацією будь-якого проекту, що обіцяє прибуток.

Технополіси — об'єднання, що представляють собою комплекс наукових установ фундаментального і прикладного характеру, вузів, конструкторських і впроваджувальних організацій,

а також ряду промислових підприємств, орієнтованих на освоєння нововведень.

Міжнародний науково-технічний альянс – таке об'єднання фірм, де партнери по альянсу — представники різних країн.

Технодинаміка - це вивчення тимчасових тенденцій найбільш ефективних виробничих процесів з метою прогнозування напрямків і темпів розвитку технологій і виробництва.

Параметри рішення — загальні характеристики стану системи, що потребують урахування при виборі рішення.

Альтернативи рішення — це можливості продовження політики підприємництва, з яких особа, що приймає рішення, може в даній ситуації зробити вибір.

Формування ефективної організаційної структури управління – це визначення такого співвідношення її елементів, яке дозволяє оперативно та своєчасно вирішувати завдання інноваційного розвитку.

Дивізіональна організаційна структура менеджменту – така структура застосовується у великих промислових організаціях, які, використовуючи бюрократичні методи менеджменту, поступово втрачають свою гнучкість, мобільність і працюють за інерцією.

Програмно-цільові організаційні структури централізованого типу – такі структури характеризуються повним підпорядкуванням всіх учасників програми єдиному органу лінійного керівництва.

Матрична організаційна структура - являє собою з'єднання позитивних сторін лінійно-функціональних і програмно-цільових структур, її головне завдання полягає в забезпеченні ефективної координації діяльності учасників інноваційних програм при великій кількості горизонтальних зв'язків.

Едхократична організація – така організація, який властивий високий ступінь волі в діях персоналу, але її найважливішим результатом є якісне виконання роботи й уміння вирішувати виникаючі проблеми.

Завдання до теми

1. Розробіть та охарактеризуйте внутрішню організаційну структуру проекту розробки та виробництва нової фармацевтичної продукції.

2. Обґрунтуйте зовнішню організаційну структуру проекту щодо отримання підприємством нового технічного обладнання за умови лізингового контракту.

3. Охарактеризуйте внутрішні фактори організації, що впливають на її структуру, якщо дана організація є:

- знову створеною;
- що давно заходиться на ринку;
- реструктурованою.

Теми рефератів та доповідей

1. Співвідношення “бізнес-процес – організаційна структура” як основний елемент системи бізнесів-організацій.
2. Особливості і задачі організації інноваційних процесів
3. Принципи та методи організації інноваційного процесу у виробництві
4. Лінійна форма управління, її характерні ознаки.
5. Функціональна структура управління: принципи та переваги.
6. Дослідження організаційних структур управління: їх переваги та недоліки.
7. Сутність і принципи формування організаційних структур інноваційних підприємств
8. Класифікація організаційних структур наукових підприємств
9. ФПГ та корпорація як організаційні форми інноваційного великого бізнесу
10. Переваги та недоліки організаційних форм малого та великого бізнесу в інноваційній сфері.
11. Внутрішній устрій технополісу.
12. Особливі форми організації інноваційного підприємства: компанії спін-офф, бізнес-інкубатори.
13. Особливості організації функціонування венчурного капіталу на користь інноваційного розвитку.

14. У пошуках ефективного управління: досвід кращих компаній у науково-технічному розвитку.
15. Майбутнє організаційно-управлінських структур.

Заняття 5. Управління витратами та особливості ціноутворення на науково-технічну продукцію

Мета – придбати досвід в плануванні та управлінні витратами інноваційного виробництва та з формування ціни на науково-технічну продукцію.

Основні поняття

Ресурс – з точки зору методології інновацій, це усе те, чим розпоряджається інноваційний проект, у тому числі трудові, фінансові й матеріально-технічні ресурси, час, інформація, знання й технології тощо.

Управління ресурсами – одна з головних підсистем управління інноваційним проектом, що включає до свого складу процеси планування, закупівель, постачань, розподілення обліку та контролю ресурсів, зазвичай трудових та матеріально-технічних.

Бюджетування – це визначення вартісних значень робіт за інноваційним проектом та інноваційного проекту в цілому, процес формування бюджету проекту, що містить у своєму складі затверджене розподілення витрат по окремим видам робіт, статтям витрат, по часу виконання робіт, центрам витрат тощо.

Складання кошторисів на роботи - це процес планування по відповідних статтях усіх витрат, що виникають під час виконання інноваційного проекту.

Завдання до теми

Опишіть процедуру визначення і планування потреби у ресурсах для здійснення інноваційного проекту з удосконалення вже існуючої технології створення дорожніх сумішей, що дасть підприємству, розташованому на території України, можливість виходу на міжнародний ринок.

Визначить структуру потрібних проектних витрат, спираючись на основні методологічні засади їхньої оцінки.

Теми рефератів

1. Управління витратами інноваційних проектів: досвід іноземних компаній.
2. Сучасні методи управління матеріально-технічним забезпеченням інноваційного проекту – логістика.
3. Основи бюджетування проектів.
4. Сучасна концепція логістики в управлінні проектом.
5. Поняття і встановлення інноваційного потенціалу підприємства
6. Мета і завдання управління витратами в інноваційній сфері
7. Склад і структура інноваційних витрат
8. Фактори які визначають розмір інноваційних витрат
9. Механізм керування витратами в інноваційній сфері
10. Принципи ціноутворення на інноваційну продукцію

Заняття 6. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та аналіз

Мета – отримати уявлення про значення оцінки інноваційного потенціалу для ефективної інвестиційної діяльності та навички проведення його аналізу.

Основні поняття

Інноваційний потенціал підприємства - це сукупність та взаємопов'язаність технологічного, технічного, кадрового, наукового потенціалів та інформаційного забезпечення інноваційних процесів підприємства.

Кадровий потенціал характеризується:

- кількістю наукового та технологічного персоналу (НТК),
- його співвідношенням до загальної кількості працівників на підприємстві:

$$НК = НТК / КП, \quad (1)$$

де КП – загальна кількість працюючих на підприємстві;

- кількістю наукового та технологічного персоналу, що мають наукові ступені та звання, та їх співвідношенням до загальної кількості даної професійної групи;
- рівнем оплати праці наукового та технологічного персоналу ($ОП_{НТК}$);
- співвідношенням рівня оплати праці наукового та технологічного персоналу до загального фонду оплати праці на підприємстві:

$$ОНК = ОП_{НТК} / ФОП, \quad (2)$$

де ФОП - загальний фонд оплати праці на підприємстві;

- кількістю інноваційних проектів, в яких беруть участь працівники підприємства;
- кількість наукових та науково-дослідних грантів та їх загальна сума, що отримані працівниками підприємства тощо.

Нормативним рівнем показника НК є діапазон 0,2..0,4. Якщо показник нижче, то кількість науково-технічного персоналу не достатня для якісної розробки та впровадження інноваційних проектів, а якщо вище, то підприємство зобов'язане впровадити спеціальну систему стимулювання творчої праці, що потребує додаткових витрат. До того ж, зазначемо, що чим вище рівень ОНК в порівнянні з НК, тим вище рівень мотивації наукового та технологічного персоналу на підприємстві.

Технологічний потенціал характеризується рівнем технічного та технологічного оснащення підприємства, а також якістю продукції, що виробляється. Одною з ознак якості продукції є рівень браку продукції, що виробляється підприємством, по всьому асортименту або по окремим видам продукції, який в свою чергу залежить від рівня відбракування на підприємстві та кількості пунктів контролю якості продукції у виробничому циклі підприємства, що складається із різних технологічних циклів. Цей показник має два виміри:

- у відсотках, що формується як добуток кількості пунктів контролю якості та рівня відбраковки;

- у грошовому вимірі (гривні), що розраховується як добуток рівня браку по асортименту продукції у відсотках та виробничої собівартості по всьому підприємству.

Чим нижче рівень цих показників, тим нижче рівень втрат від браку, а отже вище рівень технологічного розвитку виробничого процесу на підприємстві. До того ж, вважається, що нормальним є рівень браку у відсотках до 1%.

Задачі до теми

Задача 1. Встановити найкращий рівень забезпеченості підприємства науковим та технологічним персоналом та встановити рівень його вмотивованості, виходячи із даних таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика персоналу		Підприємство				
		1	2	3	4	5
Склад персоналу підприємства	виробничий персонал	50	12	150	300	20
	науковий персонал	10	2	16	25	6
	адміністрація	5	3	5	14	4
	комерційний персонал	5	5	10	7	5
	технічний персонал	5	4	11	28	5
Заробітня платня (оклад) співробітника	технічного та наукового персоналу	2700	3000	2000	4000	2500
	адміністрації та комерційного персоналу	4000	5000	3600	3500	4000
	виробничого персоналу	2000	2500	2000	2000	2500

Задача 2. Виробниче підприємство має класичну повну систему контролю якості на сьомирівневому технологічному циклі

виробництва з рівнем відбраковки 0,15% на кожному з внутрішніх пунктів контролю якості, 0,21% на вхідному пункті та 0,04% на виході. Необхідно оцінити наскільки високий рівень браку на підприємстві, чи потребується його зниження, на скільки пунктів слід скоротити систему контролю якості на виробництві при:

- а) незмінних рівнях відбраковки;
- б) незмінних рівнях відбраковки на вхідному та вихідному пунктах контролю якості;
- в) незмінному рівні відбраковки внутрішніх пунктів;
- г) пропорційному зниженні рівня відбраковки на кожному з рівнів технологічного циклу.

Задача 3. Перед керівництвом підприємства стоїть завдання збільшення виробничої потужності шляхом збільшення кількості устаткування з 100 одиниць до 150, вартість одиниці устаткування 50 тис.грн., або впровадження більш прогресивної технології виробництва, вартістю в 150 тис.грн. та потребуючою технологічних та наукових спеціалістів не менше 25% з рівнем вмотивованості не нижче 1,3, з них не менше третини науковці, на термін не менше 2 років. Виробнича собівартість одиниці продукції складає 400 грн. На підприємстві працює 20 чоловік технологічного персоналу та 5 науковці з окладами в 2,5 тис.грн. та 2,1 тис.грн. відповідно, загальна чисельність персоналу, без інноваційного персоналу, на підприємстві 175 чоловік з окладом 2 тис.грн. Рівень браку на існуючому виробництві складає 0,8%

Обґрунтувати вибір найбільш ефективного з шляхів збільшення виробничої потужності, за умови якщо впровадження нової технології призводить до скорочення рівня відбраковки на 25% та зменшення необхідного виробничого персоналу на 20 чоловік.

Теми рефератів

1. Макроекономічне значення рівня інноваційного потенціалу держави
2. Значення аналізу інноваційного потенціалу підприємства при впровадженні інвестиційних проектів

3. SWOT-аналіз як метод оцінки інноваційного потенціалу підприємства
4. Функціонально-вартістний аналіз як інструмент оцінки сильних та слабких сторін підприємства
5. Методи та теорії прийняття інвестиційних рішень в інженерних системах

Заняття 7. Техніко-економічне обґрунтування рішення про вибір інноваційного проекту

Мета – придбати навички використання різних методів оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства та обґрунтування вибору інноваційних проектів.

Основні поняття

Економічний ефект від інновацій - це підсумок спільної діяльності науки і виробництва.

Оцінка фінансового стану проекту – це розробка оптимальної схеми фінансування проекту, виходячи з потреби в грошових ресурсах і можливих джерелах її покриття (власних чи позикових засобів).

Дисконтування — це процедура приведення грошових потоків до єдиного моменту часу.

Внутрішня норма доходності (IRR) – показник, який відображає норму дисконту, за якої чиста теперішня вартість проекту (NPV) дорівнює нулю.

Чиста теперішня вартість (NPV) – накопичений дисконтований ефект (дисконтоване накопичене сальдо) за розрахунковий період.

Індекс дохідності інвестицій – відношення суми елементів грошового потоку від операційної діяльності до абсолютної величини суми елементів грошового потоку від інвестиційної діяльності.

Індекс дохідності дисконтованих інвестицій – відношення суми дисконтованих елементів грошового потоку від операційної

діяльності до абсолютної величини суми дисконтованих елементів грошового потоку від інвестиційної діяльності.

Період окупності інвестицій - період часу, за який доходи покривають одноразові витрати на реалізацію інвестиційних проектів.

Дисконтований період окупності (DPP) – період окупності проекту, протягом якого застосовується дисконтування грошових потоків.

Комерційна норма дисконту - норма дисконту, що призначена для оцінки комерційної ефективності інноваційного проекту визначається з урахуванням альтернативної ефективності використання інвестицій.

Норма дисконту учасника проекту - норма дисконту, яка відбиває ступінь ефективності участі в інноваційному проекті підприємства або акціонерів. Іноді замість неї використовують комерційну норму дисконту.

Соціальна (суспільна) норма дисконту - норма дисконту, яка застосовується для розрахунку показників суспільної ефективності і вважається національним параметром. Установлюється централізовано.

Бюджетна норма дисконту - норма дисконту, що використовується при розрахунку бюджетної ефективності. Установлюється федеральними (регіональними) органами керування.

Задачі до теми

Задача 1. Визначте річний економічний ефект від заміни морально застарілого устаткування на 12 одиниць нового, більш прогресивного й економічного устаткування, якщо задані приведені витрати по базовому і новому варіанті ($Z_{ін.б} = 3$ грн. і $Z_{пр.н} = 4.10$ грн.), норма амортизації ($H_{аб} = 0,1$ і $H_{ан} = 0,125$), рівень рентабельності ($R_б = R_н = 0,2$), річна продуктивність ($Q_б = 1000$ ед і $Q_н = 1200$ ед.) річні експлуатаційні витрати ($Z_{т.б} = 17,0$ грн. і $Z_{т.н} = 16,0$ грн.), що супроводжують капітальні вкладення ($KВ_б = 15,0$ грн. і $KВ_н = 16,0$ грн.).

Задача 2. У виробництво впроваджується новий агрегат для упакування тари. Визначити економічний ефект від використання нового агрегату з урахуванням чинника часу та питомих капіталовкладень. Вихідні дані наведені в табл.2.

Таблиця 2

Показники	Роки					
	1	2	3	4	5	6
Результати, грн	14260	15812	16662	18750	26250	28750
Витрати, грн	996	4233	10213	18 140	18396	20148
Коефіцієнт дисконтування	0,9091	0,8264	0,7513	0,683	0,6209	0,5645

Задача 3. Підприємство передбачає реалізувати інноваційно-інвестиційний проект вартістю 200 тис. грн, практичне здійснення якого спрямоване на виробництво нового виду продукції. Очікуються такі грошові потоки: 1 рік — 40 тис. грн, 2 рік — 40 тис. грн, 3 рік -60 тис. грн, 4 рік — 50 тис. грн. Необхідно визначити чистий приведений дохід та термін окупності інвестицій за умови, що дисконтна ставка дорівнює 5 %.

Задача 4. Керівництво фірми хоче придбати нове обладнання, ціна якого 87000 грн. Витрати, зв'язані з установкою устаткування, складуть 2500 грн. Розподіл доходу, прибутку й амортизації по роках представлено в таблиці 3. Економічно виправданий термін окупності фірма приймає рівним п'ятьом рокам. Податок на прибуток складає 30%.

Таблиця 3

Роки	Дохід	Прибуток	Амортизація
1	18000	11000	5000
2	22000	15000	5000
3	27000	15000	5000
4	31000	19000	5000
5	36000	25000	5000

Необхідно розрахувати:

- термін окупності інвестицій;
- доцільність придбання устаткування, виходячи з економічно виправданого терміну окупності інвестицій.

Задача 5. Фірма вирішила придбати нове обладнання вартістю 25000 грн. Ріст експлуатаційних витрат на це устаткування оцінюється в 4000 грн./рік у порівнянні з колишньою технологією. Однак економія на оплаті праці складе 10000 грн. Термін служби устаткування дорівнює 7 рокам. Після його завершення воно може бути продане за 4000 грн. З метою спрощення розуміння сутності розрахунку не будемо враховувати при визначенні чистої приведеної вартості амортизацію і податки. Норма прибутку (ставка дисконтування) прийнята на рівні 15% річних.

Розрахувати чисту приведену вартість проекту.

Теми рефератів

1. Фактори ризику та невизначеності інноваційних проектів.
2. Оцінка соціальних результатів інноваційних проектів.
3. Врахування впливу інфляції в період реалізації інноваційного проекту.
4. Порівняльний аналіз ефективності інновацій на основі оціночних показників.
5. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та шляхи його збереження.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ:

1. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 13 грудня 1991 р. № 1977-ХІІ // Закони України. – Том 2. – К., 1996. – с. 441-453.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 1 грудня 1998 р. № 284-ХІV // ВВР. – 1999. -№ 2-3 – ст. 20.
3. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» зі змінами, внесеними згідно з Декретами та Законами України в 1993-2004 рр. // Голос України. – 1992. – 24 березня.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-ІV від 4 липня 2002р. // Урядовий кур'єр. – 2002. – 7 серпня.
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» зі змінами, внесеними згідно з Законами України в 1991-2007 р. // Голос України. – 1991. – 21 листопада.
6. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» №433-ІV від 16 січня 2003 р. // ВВР. – 2003. – № 13.
7. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» № 991-ХІV від 15 липня 1999р. // Голос України. – 1999. – 21 вересня.
8. Закон України «Про державні цільові програми» №1621-ІV Від 18 березня 2004 р. // Урядовий кур'єр. – 2004. – 21 квітня.
9. Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції підприємницькій діяльності» від 18 лютого 1992 р. № 2132-ХІІ // Закони України. – Том 3. – К., 1996. – С. 47-55.
10. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74-98-ВР // ВВР. – 1998. – № 27-28. -Ст. 181.
11. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» зі змінами, внесеними згідно із законом у 1999 р. // Голос України Від 22.03.1995.

12. Закон України «Про науково-технічну інформацію» зі змінами, внесеними згідно із законами у 2003р. // Голос України. - 1993. – 23 липня.

13. Закон України «Про стандартизацію» // Урядовий кур'єр. -2001. – 20 червня.

14. Закон України «Про підтвердження відповідності» //Урядовий кур'єр. – 2001. – 20 червня.

15. Закон України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» // Урядовий кур'єр. – 2001. – 20 червня.

16. Закон України «Про Загальнодержавну програму розвитку високих наукоємних технологій» № 1676-IV від 9 квітня 2004 р. // Урядовий кур'єр. – 2004. – 7 травня.

17. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» // Урядовий кур'єр. – 2000. – 26 квітня.

18. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» № 2623 – III від 11 липня 2001 р.// Урядовий кур'єр. - 2001. – 8 серпня.

19. Указ Президента України «Про деякі питання інноваційного інвестування підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» від 1 липня 2002 р. № 593/2002 //Урядовий кур'єр. – 2002. – 10липня.

20. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо державної підтримки Національної академії наук України» // Урядовий кур'єр. – 2000. – 16 березня.

21. Послання Президента України до Верховної Ради України «Україна, поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки. № 276а/2000 від 23 лютого 2000р. // Урядовий кур'єр. – 2000. – 28 січня.

22. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України: Постанова Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV // ВВР. – 1999. – № 37.

23. Про заходи щодо поетапного впровадження в Україні вимог директив Європейського Союзу, санітарних, екологічних, ветеринарних, фітосанітарних норм та міжнародних і Європейських стандартів: Постанова Кабінету Міністрів України № 244 від 19 березня 1997 р. -К.: Український інформаційно-правовий центр,

1997. – № 4.

24. Про затвердження Порядку формування, експертизи та обговорення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1094 // Урядовий кур'єр. – 2003. – 30 липня.

25. Положення про порядок визначення наукових об'єктів, що становлять національне надбання, прийняте Кабінетом Міністрів України 18 лютого 1997 р. №174.

ОСНОВНА:

26. Антонюк Л.Л., Поручник А.М., Савчук В.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.

27. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент. – СПб: Питер, 2001. – 304 с.

28. Валдайцев С.В. Управление инновационным бизнесом: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающ. по экон. спец. / С. В. Валдайцев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 343 с.

29. Василевская И.В. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – М.: Издательство РИОР, 2004. – 80 с.

30. Гамидов Г.С. Основы инноватики и инновационной деятельности. – СПб.: Политехника, 2000. – 323 с.

31. Гринев В.Ф. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – 2-е изд., стереотип. – К.: МАУП, 2001.

32. Гринев В.Ф. Товарно-инновационная политика предприятия: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2004. – 160 с.

33. Гриньова В.М., Власенко В.В. Організаційні проблеми управління інно-ваційними підприємствами. - Х.: ВД ІНЖЕК, 2005.

34. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2007. – 456 с.

35. Завлин П.Н., Казанцев А.К., Миндели Л.Э. Инновационный менеджмент. Учебное пособие, - СПб: Питер, 2007.

36. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие для вузов. – М.: Банки и биржи: ЮНИТИ, 1997. – 327 с.

37. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие / Под ред. В.М. Аньшина, А.А. Дагаева. – М.: Дело, 2003. – 528 с.

38. Иновационный менеджмент и экономика организаций (предприятий): Практикум / Под ред. д.э.н. Б.Н.Чернышева, к.э.н. Т.Г.Попадюк – М.: ИНФРА-М; Вузовский учебник, 2007. – 240 с.

39. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.

40. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга»; К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.

41. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С. Товарна інноваційна політика: Підручник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 281 с.

42. Ковалёв Г.Д. Основы инновационного менеджмента: Учебник для вузов / Под ред. проф. В.А.Швандара – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999, – 208с.

43. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку: Монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 728 с.

44. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика: Учеб. пособие / Под ред. П.Н. Завлина и др. – М.: ОАО «НПО «Издательство «Экономика», 2000. – 475 с.

45. Павленко І.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навч. посіб. – Вид.2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 204 с.

46. Павленко І.А., Гончарові Н.П., Швиданенко Г.О. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002.- 150с.

47. Управление инновационными проектами: Учеб пособие / Под ред. проф. В.Л.Попова. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 336 с.

48. Управление инновациями в организации: учеб. пособие по специальности «Менеджмент организации» / А.А.Бовин, Л.Е.Чередникова, В.А.Якимович. – 2-е изд., стер. – Москва: Издательство «Омега-Л», 2008. – 415 с.

49. Фатхутдинов Р.А. Иновационный менеджмент. 3-е изд. – СПб.: Питер, 2002.- 400с.

ДОДАТКОВА:

50. Вачевський М.В. Соціально-економічні аспекти використання інтелектуальної власності в сучасних умовах. Теорія і практика. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.

51. Дурович А. П. Практика маркетинговых исследований. В 2 книгах. - М.: Изд-во Гревцова. 2008. -400 с.

52. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук., проф. С.Ф.Покропивного. – К.: КНЕУ, 2005. – 608 с. – рос. мовою.

53. Жданов С.А. Экономические модели и методы в управлении. – М.: Дело и сервис, 1998.

54. Шкварчук Л.О. Ціноутворення: Підручник. - К.: Кондор. - 2008. - 460 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до практичних занять
з дисципліни «Інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства»
для студентів спеціальностей
8.06010105, 8.05020102, 8.05070202, 8.05050304 та 8.07010601
(денна форма навчання)

Укладачі: Власенко В.В.

Відповідальний за випуск: Дмитрієв І.А.

Підп. до друк.	Формат 60×80	1/16 Бум. Тип №
Друк офсетний	Ум. др. л.	Нав - вид. л.
Тираж екз.		Ціна договірна
Зак. №		

ХНАДУ ГСП, Харків, вул. Петровського, 25

Підготовлено у Харківському національному автомобільно-
дорожньому університеті